

PEDAGOGICAL SCIENCES

MUSICAL INTERPRETATION AS A MANIFESTATION OF THE ARTISTIC ABILITY OF ATHLETES IN SPORTS AEROBICS

Atamanyuk S.,

doctor of pedagogy, professor, head of the department of physical culture, Olympic and non-Olympic sports of the National University «Zaporizhia Polytechnic»

Kirichenko O.,

is a senior teacher of the department of physical culture, Olympic and non-Olympic sports of the National University «Zaporizhia Polytechnic»

Goleva N.

is a senior teacher of the department of physical culture, Olympic and non-Olympic sports of the National University «Zaporizhia Polytechnic»

МУЗИЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЯК ПРОЯВ АРТИСТИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СПОРТСМЕНІВ У СПОРТИВНІЙ АЕРОБІЦІ

Атаманюк С.

Доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри фізичної культури, олімпійських та неолімпійських видів спорту національного університету «Запорізька політехніка»

Кириченко О.

Старший викладач кафедри фізичної культури, олімпійських та неолімпійських видів спорту національного університету «Запорізька політехніка»

Голева Н.

Старший викладач кафедри фізичної культури, олімпійських та неолімпійських видів спорту національного університету «Запорізька політехніка»

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10514687>

Abstract

The interpretation of musical works is a complex multifaceted process that contains huge opportunities for athletes to reveal and realize their performing abilities and skills, creative potential and reflection of the acquired artistic experience. The interpretation of musical works allows the athlete to deeply understand the artistic concept and creatively reproduce it in his own performance, demonstrating artistry at the highest level.

Анотація

Інтерпретація музичних творів є складним багатоаспектним процесом, що містить величезні можливості для вияву і реалізації спортсменами виконавських здібностей та умінь, творчого потенціалу та віддзеркалення набутого художнього досвіду. Інтерпретація музичних творів дозволяє спортсмену глибоко зрозуміти художньо-образний задум та творчо його відтворити у власному виконанні, продемонструвавши артистизм на самому високому рівні.

Keywords: artistic ability, the interpretation of musical works, sport aerobic

Ключові слова: артистичні здібності, інтерпретація музичних творів, спортивна аеробіка

Спортивна аеробіка - це вид спорту, в якому спортсмени виконують безперервну і високо інтенсивну вправу, що включає поєднання ациклічних рухів зі складною координацією та елементами складності, а також взаємодію між музикальним супроводом та виконанням хореографії, яка складається традиційно для аеробіки з "базових" аеробних кроків і їх різновидів.

Цей вид спорту містить елементи спортивної та художньої гімнастики, спортивної акробатики і є одним з найдинамічніших, емоційних, видовищних видів спорту, який вимагає граничного прояву фізичних, психологічних якостей і техніко-тактичних умінь. Характерним для спортивної аеробіки є використання музикального супроводу, який є прикрасою композиційної постанови [1].

Основними чинниками, що визначають видовищність кожної композиції, вважають:

- майстерність і професіоналізм;
- постановочні оригінальні рухи;
- костюми;
- музичне оформлення;
- художнє оздоблення.

Кожен з цих елементів тісно пов'язаний з іншими і несе своє навантаження при народженні художнього образу.

Особливості хореографічної підготовки у спортивній аеробіці, а також професіоналізм в роботі тренера-хореографа й тренера вимагають, щоб процес підготовки спортсменів відповідав регламенту змагань, тенденціям розвитку і специфіці спортивної діяльності. Знання особливостей хореографічної підготовки, артистизму в спортивній аеробіці є необхідною умовою підготовки висококваліфікованих спортсменів.

Значення хореографічної підготовки у вдосконаленні виконавчої майстерності спортсменів вже давно визнано у світі. В цілому фахівці визначають хореографічну підготовку як систему, котра виконує технічну, спеціально-фізичну, естетичну, освітню функції, а також відзначають її роль у композиційному вирішенні спортивних вправ [3].

Комплексне використання різноманітних засобів хореографії та елементів спорту буде лише тоді ефективним, коли тренер-хореограф добре знає основи хореографії та артистизму з урахуванням тенденцій розвитку, правил змагань та особливостей даного виду спорту [4].

Хореографічна підготовка, яка із самого початку свого впровадження в спорті слугувала вихованню культури рухів, артистизму спортсмена - сьогодні стала невід'ємним складником навчально-виховного процесу

У спортивній аеробіці авторами спортивно-хореографічної композиції виступають тренер, тренер-хореограф і сам спортсмен. У кожного з них своя роль у процесі створення вправи.

На початку роботи тренер розглядає індивідуальні можливості спортсмена, його вміння створювати художній образ. Потрібно розбурхати фантазію і спрямувати її до необхідного русла логічного осмислення сценічного образу, який відповідає замислу композитора. Знайомство з твором починається з прослуховування та складання «ескізного образу». Роль тренера на даному етапі - дати «ключ» до відкриття змісту музичного твору. Останнім часом на виступах спортсменів все частіше лунає музика сучасних композиторів або народна і класична музика у сучасній обробці, використовується також і мелодії з кінофільмів, пісень, різного роду електронна музика, поп- і рок-музика, джазова і т. п. Зовсім недавно правилами змагань заборонялось використання музики зі співом. Зараз правила змагань лояльніше підходять до цього питання.

Музика - це органічна складова частина композиції, яку спортсмени і тренери виносять на суд глядачів та суддів. Побудова, характер, темперамент спортивної програми закладені в музиці і визначаються нею. Від того, наскільки музика образна і виразна, багато в чому залежить зміст програми. У гармонійному поєднанні музики, постанови, хореографії і якості виконання спортивних елементів криється успіх майбутньої програми [2].

Музичні програми, складені з одного або різних творів, повинні самі по собі мати закінчену форму і слухатися як окремі музичні твори, а не як додатки до спортивних програм. Доцільно використовувати різні музикальні жанри, відповідно до віку та статі спортсменів. Тим часом, регламент спортивної програми вимагає створення нових, музичних форм з яскраво вираженою, колоритною темою.

Особливе значення і актуальність набула проблема вивчення змісту і структури музичної композиції. Легкість і невимушеність, амплітуда рухів, чистота ліній і виразність, індивідуальний стиль виконання відрізняють спортсменів, що мають високу

культуру руху. Саме музичний вибір відіграє значущу роль у складанні композиції, тому на сьогоднішній день тренери - спеціалісти провідних країн, намагаються створити унікальний образ для кожного спортсмена, розкрити індивідуальні особливості, концентруючи увагу на артистичну сторону і з'єднати з музичним супроводом у єдине ціле.

Метод музичної інтерпретації широко використовується при побудові змагальних композицій у спортивній аеробіці. У його реалізації можна виділити два підходи: перший пов'язаний з конструюванням конкретної вправи, а другий - з варіаціями рухів відповідно до змін у змісті музики. В основі першого підходу лежить складання вправи на задану музику з урахуванням змісту, форми, ритму, динамічних відтінків, тобто конструювання вправи з урахуванням основ музичної грамоти. Можна скласти вправу, в якій кожний рух виконується на одну або декілька частків такту, але при цьому треба, щоб початок і закінчення вправи співпадали з музичним тактом або музичною фразою. При визначенні кількості повторень кожної вправи треба, щоб перехід на новий рух був здійснений у відповідності з "музичним квадратом". Сильні і слабкі частки такту можуть супроводжуватися певними рухами (підскоками, стрибками, махами, оригінальними вставками і т. п.).

Реалізація другого підходу власне і є методом музичної інтерпретації. Треба скомпоновати підібрані вправи відповідно до музичної теми. Інтерпретації музичних творів тісно пов'язана із формуванням та розвитком музичних та творчих здібностей спортсменів, їх музичного мислення, уяви, емоційності та натхнення. Тому формування умінь інтерпретувати музичний твір є необхідною складовою підготовки спортсменів зі спортивної аеробіки, яка допоможе оптимізувати тренувальний процес. Філософська категорія "інтерпретація" вживається поруч з такими поняттями як сприйняття, відображення, пояснення і розуміння. Інтерпретацію в спорті можна розглядати як творче спілкування особистості (спортсмена) з автором музичного твору. Спортсмени та тренер демонструють уміння аналізувати, здатність до самостійного і свідомого тлумачення музичних творів різного жанру, стилю та напрямку.

Необхідним є емоційне виконання та створення художнього образу. Завдяки злиттю характеру рухів з характером музичного супроводу, виконання вправи набуває різного емоційного забарвлення, танцювальності, артистизму. Цей зв'язок проявляється не лише у погодженості руху з розміром та темпом музичного супроводу. Він полягає в умінні правильно розуміти музику і виконувати рухи відповідно до її змісту та форми. Музика створює яскравіше уявлення про характер руху, ніж слово і тонше розрізняє його емоційні нюанси.

У процесі занять спортсмени знайомляться з засобами музичної виразності, до яких відносяться мелодія, темп, динамічні відтінки, ритм, розмір, структура музичного твору, характер звучання му-

зики та ін. Сукупністю всіх цих засобів створюються музичні образи, зміст яких відображає задум композитора. Це допомагає глибоко сприймати музику, розвивати художній смак.

При складанні вправи слід стежити за спільністю кордонів (фраз, пропозицій, періодів), їх однаковою тривалістю. Це надає вправі логічність, організованість, тісно пов'язує їх з музикою. Такий зв'язок допомагає спортсменам краще зрозуміти музичний твір і створити образ. Форма, зміст, тривалість музичного супроводу повинна відповідати технічним і артистичним можливостям спортсменів, а також підкорятися вимогам, що традиційно склалися та затвердженим правилами змагань.

Можливі кілька шляхів підбору музичного супроводу.

Перший шлях - опрацювання музичних творів з урахуванням індивідуальності спортсмена.

Другий шлях - використання різних музичних творів без їхнього аранжування.

Третій шлях - найкращий спосіб - є написання спеціальної музики до вправи. Цей спосіб вимагає великого композиторського таланту та високої кваліфікації спортсменів, які займаються спортивною аеробікою, тому він найскладніший.

Мистецтво музики потрібно розглядати у всіх реальних його зв'язках із дійсністю. У музичних образах завжди відображається життя і ці образи несуть у собі "соціальні, національні та історичні риси". Музичні твори різноманітні, їх виразні засоби нескінченно багаті.

Пристаючи до складання вправи, слід, передусім, розібратися у змісті музичного твору, вдуматися у його музичні образи, емоційне забарвлення почуттів, прихованих у ньому.

Потім складається структура вправи, розподіл елементів, пересування майданчиком, які залежать від музичного тексту, його мелодії, ритму, визначаються музичною формою. Необхідно серйозно відбирати засоби виразності танцювальних штрихів та рухів, які мають відповідати характеру музики.

У спортивній аеробіці рухова виразність більш значуща, ніж статична. Даний вид виразності здатний повною мірою відобразити задум композиції та характер музичного супроводу.

Виразні рухи – це прояв емоційних переживань спортсмена за допомогою рухів тіла, жестів, постанів, міміки тощо.

Висновки. Інтерпретація музичних творів є складним багатоаспектним процесом, що містить величезні можливості для вияву і реалізації спортсменами виконавських здібностей та умінь, творчого потенціалу та віддзеркалення набутого художнього досвіду. Інтерпретація музичних творів дозволяє спортсмену глибоко зрозуміти художньо-образний задум та творчо його відтворити у власному виконанні, продемонструвавши артистизм на самому високому рівні.

Закінчена змагальна програма має бути видовишною й виразною, відповідати вимогам узгодженості вправ із характером музики, мати оригінальні спортивні елементи й танцювальну «лексику», підкреслювати артистичність спортсменів, синхронність виконання в групових вправах. Спорт, як і театр, немислимий без публіки-глядача-вболівальника. Саме для глядачів, уболівальників спортсмени намагаються показати «красиву гру», демонструючи не тільки спортивну майстерність, а й артистизм. Артистизм у спорті можна розглядати як одну з можливостей (а, можливо, і єдину) для спортсмена виявити свою індивідуальність: художню, творчу, особистісну, за допомогою правильно підбраного музикального супроводу.

Список літератури:

1. Атаманюк С.І., Кириченко О.В., Голева Н.П. Комплексна хореографічна підготовка гімнастів у спортивній аеробіці // Фізичне виховання та спорт, №3 (2021). - С 7-11
2. Прокопович Л.В. Исследование артистизма и театральности в спорте, как в культурной практике / Л.В. Прокопович // «Молодий вчений», №7 (59), 2018р. – С.350-353.
3. Сосина В.Ю. Особливості хореографічної підготовки в спортивній аеробіці / В.Ю. Сосина // Dance studies, 2020. – vol.3. №1. P.72-79.
4. Тодорова В. Г. Артистичність як компонент виконавської майстерності в спортивній аеробіці / В.Г. Тодорова // Фізична культура, спорт та здоров'я нації: зб. наук. пр. Вінницьк. держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2016. – Вип. 1. – С. 377–381.